

Spis treści

Wstęp	10		
Od Autorki	12		
Co warto wiedzieć przed lekturą?	14		
1. Język polski a inne języki	16		
1.1. Dlaczego mówimy różnymi językami?	16		
1.2. Jakich krewniaków ma język polski?	17		
1.3. Jakich dłużników ma polszczyzna?	18		
1.4. Dlaczego zdaniem obcokrajowców Polacy „szeleszczą”?	19		
1.5. Czy językoznawca zna wszystkie języki świata?	21		
1.6. Dlaczego język czeski nas śmieszy?	22		
1.7. Dlaczego polski pies robi hau, hau, a angielski – woof, woof?	23		
1.8. Dlaczego wszyscy mówią Italia, a Polacy Włochy?	24		
1.9. Czy włoszczyzna ma coś wspólnego z Włochami?	25		
1.10. Dlaczego język ojczysty, a nie matczyzny?	27		
2. Zróżnicowanie języka polskiego	28		
2.1. Czy wszyscy Polacy mówią tak samo?	28		
2.2. Czy gwary jeszcze istnieją?	30		
2.3. Czy urzędnicy piszą po polsku?	31		
		2.4. Czym różni się mowa poznaniaka i białostoczanina?	32
		2.5. Dlaczego Ślązak <i>godo</i> , a nie mówi?	33
		2.6. Dlaczego na Podlasiu daje się prezent <i>dla Janka</i> ?	34
		2.7. Co łączy białostoczan ze śledziami?	35
		2.8. Dlaczego jednym prezenty przynosi Święty Mikołaj, a innym Gwiazdor?	37
		2.9. Co wspólnego ma myśliwy z wiechą i badylami?	37
		2.10. Co robią szyny w szkolnym dzienniczku?	39
		3. Pochodzenie wyrazów	40
		3.1. Jak powstają nowe słowa?	40
		3.2. Dlaczego wyrazy zmieniają znaczenie?	41
		3.3. Skąd się wzięły nazwiska?	42
		3.4. Kto wymyśla brzydkie wyrazy?	44
		3.5. Jak powstają wyrazy potoczne?	45
		3.6. Skąd się wzięły nazwy miesięcy?	46
		3.7. Jakie jest źródło nazw dni tygodnia?	47
		3.8. Dlaczego mówimy <i>do siego roku</i> ?	48
		3.9. Dlaczego mówimy <i>bądź zdrów</i> , ale nie <i>*bądź bogat</i> ?	49
		3.10. Skąd się wzięły otów w otówku?	50
		4. Pisownia	52
		4.1. Dlaczego litery „mówią”?	52
		4.2. Po co nam ortografia?	53
		4.3. Kto wymyślił alfabet?	55
		4.4. Dlaczego ortografia się zmienia?	56
		4.5. Jak pisze kura pazurem?	58
		4.6. Czy <i>cz</i> jest literą?	59
		4.7. Czy przecinek jest ważny?	60
		4.8. Dlaczego ławka i agrafka mają inną pisownię?	61
		4.9. Czy istnieje słowo <i>boby</i> ?	62
		4.10. Czy lunch i lancz smakują inaczej?	63
		5. Wymowa	66
		5.1. Skąd wiadomo, jak należy mówić?	66
		5.2. Jakich cech mowy nie możemy oddać za pomocą liter?	67
		5.3. Ile samogłosek jest w języku polskim?	68
		5.4. Dlaczego niektórzy nie wymawiają /ę/ i /ą/?	69

5.5.	Dlaczego wyrazy robią przekręty?	70	8.7.	Dlaczego literatura jest piękna?	111
5.6.	Co akcentujemy akcentem?	72	8.8.	Dlaczego śliwki są w occie, a nie w ocecie?	112
5.7.	Czy graMATyka jest lepsza niż gramaTYka?	73	8.9.	Dlaczego <i>idę</i> , skoro <i>sztam</i> ?	113
5.8.	Dlaczego młodzież „się pieści”?	74	8.10.	Dlaczego fortepian można zastłonić, a słonia nie można zafortepianić?	114
5.9.	Czy sąsiad głoski jest ważny?	75	9. Frazeologia	116	
5.10.	Czy wszystkie głoski się lubią?	76	9.1.	Dlaczego przysłowia są mądrością narodów?	116
6. O słowach	78		9.2.	Skąd się biorą związki frazeologiczne?	117
6.1.	Ile słów jest w języku polskim?	78	9.3.	Dlaczego uparty jak osioł, a mądry jak sowa?	119
6.2.	Jakich słów używamy najczęściej?	79	9.4.	Dlaczego mówi się <i>wyjść za mąż</i> , a nie za męża?	120
6.3.	Jaki polski wyraz jest najtrudniejszy?	80	9.5.	Dlaczego czeski błąd jest czeski?	121
6.4.	Kiedy słowa grają?	81	9.6.	Jaki filip wyskoczył z konopi?	122
6.5.	Jaki jest synonim słowa <i>synonim</i> ?	82	9.7.	Dlaczego jedni mają twardy orzech do zgryzienia, a inni ciężki?	123
6.6.	Co to jest <i>onim</i> ?	84	9.8.	Dlaczego należy uważać na fałszywych przyjaciół?	124
6.7.	Dlaczego <i>samochód</i> , a nie <i>samojezd</i> ?	85	9.9.	Kto może założyć plombę?	125
6.8.	Czy pracoholizm ma coś wspólnego z alkoholizmem?	86	9.10.	Dlaczego pączek dobrze się czuje w maśle?	126
6.9.	Dlaczego zwierzę <i>zdechło</i> , a człowiek <i>umarł</i> ?	87	10. Komunikacja międzyludzka	128	
6.10.	Dlaczego <i>dzień dobry</i> , ale <i>dobranoc</i> ?	88	10.1.	Po co mówimy?	128
7. Poprawność i grzeczność językowa	90		10.2.	Dlaczego nie mówimy pod wodą?	129
7.1.	Dlaczego mylimy wyrazy?	90	10.3.	Jak dziecko uczy się języka?	130
7.2.	Dlaczego tak często nie odmieniamy nazwisk?	92	10.4.	Czy <i>tak</i> zawsze znaczy <i>tak</i> ?	131
7.3.	Dlaczego dziwne /t/ śmieszy młodzież, a nie starszych?	93	10.5.	Które słowa są bardziej przekonujące?	132
7.4.	Czy premiera może przemawiać?	94	10.6.	Czy słowa mogą ranić?	134
7.5.	Dlaczego czasem lepiej powiedzieć <i>niemądry</i> zamiast <i>głupi</i> ?	96	10.7.	Czy język wpływa na postrzeganie świata?	135
7.6.	Czy można cofnąć się do tyłu?	97	10.8.	Jak zbudować dobry dowcip językowy?	136
7.7.	Czy połowa może być większa?	98	10.9.	Czy chwyt erystyczny boli?	137
7.8.	Czy <i>witam</i> może być niegrzeczne?	99	10.10.	Czy słowa w komunikacji są niezbędne?	138
7.9.	Jak określić coś, co pochodzi z Supraśla?	100	Indeks zagadnień	140	
7.10.	Dlaczego niektórzy /włanczają/, a inni /włonczają/?	101			
8. Gramatyka	104				
8.1.	Po co nam przypadki?	104			
8.2.	Dlaczego nie ma <i>kota</i> , ale nie ma <i>ptotu</i> ?	105			
8.3.	Czy wołacz służy do wołania?	106			
8.4.	Ile rodzajów jest w języku polskim?	107			
8.5.	Czy rodzynka to dziewczynka?	109			
8.6.	Czy kolejność wyrazów jest ważna?	110			